

Ilkka Niemelä / Day One -puhe 2026 (kokonaan suomeksi)

Hei kaikki,
ministeri Valtonen,

Minulla on ilo toivottaa teidät kaikki tervetulleiksi Day Oneen eli Aalto-yliopiston lukuvuoden avajaisiin.

Haluan ensimmäiseksi tervehtiä uusia opiskelijoitamme. Tänä vuonna uusia kandidaattiopiskelijoita aloittaa ennätysmäärä, yli 2600. Edessänne on paljon kaikenlaista jännittävää – tulette varmasti muistamaan tämän ajan loppuelämänne.

*

Haluaisin kysyä teiltä kaikilta yhtä asiaa:

Kuinka moni on käyttänyt tekoälyä tiedonhakuun tai ideointiin viimeisen viikon aikana?

Käsiä ylös rohkeasti!

Tämä on nykytodellisuutta – tekoäly kulkee mukanaamme kaikkialle. Se on älykäs keskustelukumppani ja ystävä, jolta voimme kysyä neuvoa mihin vuorokaudenaikaan tahansa.

*

Teknologia on kehittynyt valtavasti siitä ajasta, kun itse opiskelin tällä kampuksella 1980-luvulla. Tuohon aikaan ajatus tekoälystä jokapäiväisenä perustyökaluna oli pelkkää sci-fiä.

Kun teknologiset mullistukset, kuten tekoäly, tulevat osaksi arkea, ne avaavat suuria mahdollisuuksia, mutta herättävät myös kysymyksiä liittyen digitaaliseen tasa-arvoon, demokratiaan, kestävään energiankulutukseen ja luotettavaan tietoon.

Ilokseni voin kertoa, että kuulemme tänään puheenvuoron ulkoministeri Elina Valtoselta, joka on oma alumnimme. Lämpimästi tervetuloa.

*

Näiden laajempien keskustelujen keskellä minua on Aallon rehtorina ja tekoälytutkijana askarruttanut yksi kysymys:

Mikä on korkeakoulutuksen arvo tekoälyn aikakaudella?

Mielestäni korkeakoulutuksella on tällä hetkellä suurempi yhteiskunnallinen merkitys kuin koskaan aiemmin. Ydinasia on tämä: tekoälyn tuomia haasteita ei voi ratkaista tekoälyn avulla, eikä tekoäly pysty luomaan uusia kehityssuuntia, jotka hyödyttävät kaikkia.

Siihen tarvitaan ihmisiä. Ihmisiä, joilla on aitoa uteliaisuutta ja kykyä ajatella kriittisesti. Ihmisiä, jotka luovat uutta tietoa ja osaavat varmistaa, tieto on luotettavaa. Ihmisiä, jotka kantavat vastuun ja kehittävät asioita eteenpäin. Emme voi jättää maailman ymmärtämistä teknologiajättien tehtäväksi. Niin käy, jos luotamme vain tekoälyn tuottamiin pikavastauksiin.

Juuri yliopistoissa yhdistyvät ne asiat, joita yhteiskunta eniten tarvitsee: ymmärrys ympäröivästä maailmasta ja uusimmista teknologioista sekä syvälinen kyky kyseenalaistaa, arvioida ja innovoida.

*

Tässä salissa istuvat riemualumnit aloittivat opintonsa 50 vuotta sitten.

Teitä, arvon riemualumnit, ja tänään opintopolkunsa aloittavia uusia opiskelijoita, yhdistää se, että yliopistoista on aina etsitty omaa maailmankuvaa, jonka kautta rakentaa mielekästä elämää.

Yliopistokoulutuksen tehtävä on auttaa nuoria löytämään henkisen kasvun reitti, jotta he ymmärtävät itseään ja maailmaa paremmin. Sillä tiedolla ja osaamisella, jota yliopisto antaa, meiltä valmistuvilla on sekä oikeus että velvollisuus rakentaa parempaa yhteiskuntaa.

*

On selvää, että tekoäly on taitavasti toimiva kone. Siksi meidän tehtävämme on osata olla ihmisiä.

Tällä hetkellä kriittinen ajattelu ja yhdessä tekeminen ovat keskeisiä taitoja, joita yhteiskunta tarvitsee pitkälle tulevaisuuteen. Nämä taidot kehittyvät vain harjoittelun kautta.

Haluamme Aallossa uudistaa koulutusta, jotta varmistamme, että pystymme jatkossakin vastaamaan yhteiskunnan – ja opiskelijoiden – tarpeisiin. Kandidaattikoulutuksen osalta pilotoimme uutta monitieteistä kandidaattiohjelmaa, jossa opiskelijat perehtyvät tekniikkaan, liiketalouteen ja muotoiluun. Kun ohjelma käynnistyy ensi syksynä, opiskelijat tulevat oppimaan kasvokkain sekä harjoittelemaan yhteistyötä ja johtopäätösten tekemistä.

*

Opiskelijan elämässä pelkkä laadukas koulutus itsessään ei silti riitä. Jokainen opiskelija etsii mielekästä siltää opinnoista työelämäänsä. Aalto-yliopiston ylioppilaskunnan kyselyssä opiskelijoiden ylivoimaisesti suurimmaksi huolen aiheeksi on noussut työllistyminen.

Suomen taloudessa näkyy onneksi orastavan kasvun merkkejä. Korkeakoulutus suojaa edelleen varsin tehokkaasti työttömyydeltä myös matalasuhdanteissa.

Samalla on totta, että liian moni nuori jää vaille ensimmäisiä, uran käynnistymisen kannalta merkittäviä kesätöitä ja harjoittelupaikkoja. Työelämä tarvitsee kuitenkin jatkuvasti uusia

ihmisiä ja uudistumista. Mikään yritys tai organisaatio ei pärjää pidemmän päälle ilman uusien kykyjen palkkaamista ja nuorten osaajien töissä kouluttamista.

Vetoankin yrityksiin: Entäpä jos yhdistämme voimamme ja nostamme opiskelijoiden kesätyömahdollisuudet ihan uudelle tasolle?

Me Aallossa selvitämme juuri nyt, millaisen palvelun voisimme paketoida yrityksille, jotta ensi vuoden kesätyöpaikkoja olisi mahdollisimman helppo järjestää Aallon opiskelijoille. Haluamme auttaa kaiken kokoisia yrityksiä, julkista sektoria ja järjestökenttää nuorten osaajien rekrytoinnissa ja ohjauksessa.

Olemme työnantajiin yhteydessä syksyn mittaan, pysykää siis kuulolla!

★

Innovaatioyliopistona Aallon tehtävä ja vastuu on luoda uusinta tietoa ja ratkaisuja, jotta yhteiskunta ja toimialat uudistuvat. Tämä on tärkeämpää kuin koskaan juuri nyt, kun kehityksen tahti jatkuvasti nopeutuu sekä tekoälyn että muiden murrosten takia.

Olemme tehneet järjestelmällisesti töitä sen eteen, että tunnistaissimme ja tukisimme tutkimusta, josta löytyy kaupallistamisen mahdollisuuksia. Uusimmat tilastot osoittavat, että olemme onnistuneet tässä erinomaisesti. Eurooppalaisessa yliopistovertailussa Aallon spinout-yritykset sijoittuvat rahoituksen hankkimisessa kolmanneksi; edellämme ovat vain Oxford ja Cambridge.

Tapa, jolla teemme töitä ja kaupallistamme tutkimustuloksia, saa aikaan sen, että uudistamme toimialoja sekä luomme kokonaan uusia aloja. Erinomainen esimerkki on kvanttiala, josta on Suomessa kiittäminen Aallon ja TKK:n uraauurtavaa perustutkimusta 1960-luvulta lähtien. Kampuksellamme perustettu IQM nousi äskettäin ensimmäiseksi eurooppalaiseksi kvanttietokonevalmistajaksi, joka on listautunut Yhdysvalloissa pörssiin.

Pääkaupunkiseudulle on syntynyt muitakin kvanttiteknologia-alan yrityksiä, monet niistä Aallosta, ja alue onkin arvioitu toiseksi maailmassa kvanttiteknologian innovaatiokeskittymien joukossa. Suomessa kukoistaa nyt siis aivan uusi toimiala, joka luo työpaikkoja ja ratkaisuja, joita maailma tarvitsee.

★

Olen urani aikana nähnyt yhä uudelleen, kuinka alojen ja teknologian kehitys ja maailman tapahtumat voivat yllättää. Vaikka käytössämme olisi parhaat työkalut ja tuorein tieto, sen enempiä tekoäly kuin ihmisetkään eivät osaa ennustaa tulevaa.

Juuri nyt tarvitsemme julkisia investointeja korkeakoulutukseen ja tutkimukseen enemmän kuin koskaan, sillä yliopistot antavat meille kyvyn luoda uusia ideoita ja ratkaisuja sekä vastata yllättäviinkin muutoksiin maailmassa.

Korkeakoulutus kehittää tässä vaikeasti ennakoitavassa maailmassa tärkeimpiä inhimillisiä

taitoja: opimme ajattelemaan kriittisesti ja toimimaan yhteistyössä. Opimme kyseenalaistamaan, arvioimaan ja innovoimaan. Korkeakoulutus tuo meidät maailmanlaajuisiin verkostoihin, joissa ihmisiä yhdistää palava halu ymmärtää maailmaa ja sitä, miten se toimii.

*

Ystävät,

Tekoälyn aikakaudella yhteiskunta tarvitsee ihmisiä, jotka kykenevät muodostamaan omat näkemyksensä ja työskentelemään yhdessä.

Muistakaa – parhaimmillaan yliopistot valmistavat meitä tarttumaan toimeen. Ja muutoksen tekevät aina ihmiset.

Älä pyydä tekoälyä tekemään muutosta.

Luodaan yhdessä se muutos, jonka haluamme nähdä.